

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0520049 Lysegården

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingsmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Pär Hedberg

BEVARANDEPLAN
Fastställt
2005-08-15

Diarienummer:
511-26679-2004

Sida
3(4)

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0520049 Lysegården

Kommun: Kungälv Områdets totala areal: 15 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

9160 - Näringsrik ek eller ek- avenbokskog

9180 - Ädellövskog i branter*

Bevarandesyfte

Syftet med ett Natura 2000-område är att de naturtyper och arter, som ingår i Natura 2000-nätverket och förekommer i området, ska bevaras långsiktigt. De utpekade naturtyperna och arterna inom området ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Natura 2000-området Lysegården utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Syftet med detta område är att bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för naturtyperna 9160 näringsrik ekskog (ca 3,2 ha) och 9180 ädellövskog i branter (ca 7,9 ha).

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i december 1998.

Beskrivning av området

Området ligger drygt en mil norr om Kungälv och i direkt anslutning till Natura 2000-området Lysegården Östra SE0520180. Området består av lövskog som växer i starkt kuperad terräng i Varpedalen och längs berget Örnekulans branta sydsluttning. Lövskogen är rik på död ved, både i form av lågor och stående döda träd. Det är en värdefull livsmiljö för många växter och djur, varav flera är hotade, sällsynta eller på andra sätt skyddsvärda. I områdets norra och östra delar utgörs lövskogen av ekskog i en brant bergssluttning, med ett rikt buskskikt av hassel. I de södra och västra delarna växer ravinskog, som består av ask, alm och al, kring djupt nedskurna källor och bäckar. Trädskiktet består av en första generationens träd och det saknas synliga spår efter skogsbruk. Längst österut bildar Vallerån ett 38 meter högt vattenfall nerför berget. Den fuktiga miljön kring fallet är mycket gynnsam för många mossor, lavar och svampar. Nedanför vattenfallet finns lämpliga lek- och uppväxtområden för havsöring som vandrar upp från Göta Älv. I anslutning till ån häckar strömstare och forsärla, och möjligen även kungsfiskare.

Bevarandemål

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägarförhållanden

Privata markägare.

Vad kan påverka negativt

Almsjukan har drabbat området, vilket främst märks i den alm- och askdominerade bergsslutningen. I och med det stora bortfallet av alm har förutsättningarna i slutningen påverkats starkt och det är nu tveksamt om området längre uppfyller kriterierna för naturtypen "ädellovskog i branter" (9180). Almsjukans fortsatta härjningar är naturligtvis ett stort hot mot området.

I näringsrikare ekskogar är ofta ekföryngringen otillräcklig. Detta är uppmärksammat i naturreservatets skötselplan, men inga åtgärder är ännu föreslagna för att nå målet med tillräcklig ekföryngring.

I övrigt märks inga påtagliga hot mot vare sig lövskogen eller bergsbranten i detta område. De flesta verksamheter som skulle kunna skada de utpekade naturtyperna regleras av reservatsföreskrifter. Exempel på sådan reglerad verksamhet är; all typ av produktionsinriktade skogsåtgärder (inklusive gödning), uppförande av byggnader, master, ledningar eller andra anläggningar, anläggning av väg, samt sprängning, schaktning eller drift av täkt eller upplag av någon form. Även slitage och störningar från friluftslivet regleras genom förbud mot bland annat klättring i bergsbranten, eldning och ridning på annat än befintliga vägar och stigar.

Verksamheter utanför naturreservatet regleras inte i reservatsföreskrifterna men skulle ändå kunna påverka de biologiska värdena inom området. Exempel på sådan verksamhet kan vara skogsavverkning, anläggning av ny väg eller andra större exploateringsföretag i närheten. Möjliga effekter skulle kunna vara förändrad hydrologi och näringsstatus i lövskogen och störningar av häckande rovfåglar i bergsbranten.

Bevarandeåtgärder

Hela området är skyddat som naturreservat (Lysegårdens naturreservat, beslut 2004-02-02). Föreskrifterna för naturreservatet innebär främst förbud mot skogsbruksåtgärder och olika former av exploatering som kan ge upphov till habitatförlust.

För att bevara och förstärka reservatets naturvärden är en skötselplan upprättad. Enligt den ska skogsmarken och bergsbranten i huvudsak lämnas för fri utveckling. Inga skötselåtgärder utöver fri utveckling är föreslagna för de områden som hyser de utpekade naturtyperna.

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Vid prövning av ärenden gällande skogsavverkningar, all form av exploatering, avloppsutsläpp m m i närområdet intill Natura 2000-området bör ovanstående hot beaktas och MKB tas fram som visar eventuell påverkan på Natura 2000-områdets naturvärden och växt- och djurliv.

Bevarandestatus

Skrivs när baskarteringen genomförts.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Västra Götaland. 2004. Beslut och skötselplan för naturreservatet Lysegården. Beslutsdatum: 2004-02-02. Dnr: 511-45913-2002.

Ehrencrona, D., Wedel, M. 1990: Inventering av ädellövskog. Kungälv kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Rapport 1990:1.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Appelqvist, T, m fl. 2000. Ädellövskog i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen i Västra Götaland & Pro Natura. Rapport 2000:1

Hultengren, S. 1995. Trädlevande lavar i Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län.

Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län. 1998. Lövskogar i Göteborgs och Bohus län.

Skogsvårdsstyrelsen. 1994. Inventering av nyckelbiotoper. Objektamn: Lysegården och Varpedalen.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

9180 Ädellövskog i branter*

Beskrivning:

Naturtypen omfattar huvudsakligen ädellövskogar i blockmarker, i blockrika skredavlagringar och i raviner. I trädskiktet hittar man främst ask, alm, lind och lönn. Även triviallöv kan förekomma ganska rikligt. Ask och triviallöv får dock inte vara så vanliga att de tillsammans utgör mer än 50% av trädskiktet. Skogstypen förekommer oftast på kalkrika jordar men kan även förekomma på silikatrika marker. Den omfattar såväl skuggiga och fuktiga som varma och solexponerade miljöer.

I Lysegården förekommer 7,9 hektar ädellövskog i branter. Naturtypen hittas i en bergssluttning som karaktäriseras av flera djupt nedskurna bäckar och ett flertal källor. Lövskogen består mestadels av al och ask med inslag av alm och ek. Almen var förut samdominant med asken, men på grund av almsjukan har de flesta almarna dött och står kvar som torrakor. Det förekommer gott om död ved i sluttningen, både som liggande och stående döda träd.

Här finns den hotade mossan fågelfotsmossa *Pterigonium gracile* (EN=starkt hotad) samt en rad andra skyddsvärda arter av bl a lavar och mossor.

Förutsättningar för att naturtypen ska ha gynnsam bevarandestatus är främst: Kontinuitet av sekundära lövträd, bland annat alm, i varierande åldrar
Förekomst av substrat och strukturer, viktiga för epifytiska kryptogamer, insekter och landmollusker. Exempel på sådana substrat är gamla och grova träd, hålträd samt död ved i olika nedbrytningsstadier, bland annat i form av grenar, torrträd och lågor
Naturlig dynamik med störningar som ras, stormfällning och insektsangrepp
Livskraftiga bestånd av typiska arter för naturtypen

Naturtypen är känslig för:

Avbrott i trädkontinuiteten

Minskad åldersspridning i trädskiktet

Minskad förekomst av gamla och grova träd, hålträd och död ved i skilda dimensioner och nedbrytningsstadier

Konkurrens från gran och främmande trädslag som sykomorlönn

Förändrad hydrologi

Luftföroreningar

Habitatförlust

Bevarandemål:

Areal

-Arealen ädellövskog i branter ska vara minst 7,9 ha eller öka.

Struktur och funktion

-Föryngring av nyckelarterna alm och ask ska nås i minst x (90) % av området.

-Det ska finnas minst 15 st grova träd (diam.>70 cm) per hektar.

-Gran högre än x (5) meter får inte finnas i beståndet. Detsamma gäller för trädslag av utländskt ursprung som t.ex. sykomorlönn och ädelgranar.

-Det ska finnas minst 30 lågor och/eller stående döda träd (diameter > 30 cm) per ha.

Typiska arter

-Minst x(?) av de typiska vedsvamparterna ska förekomma i minst x (?) % av provytorna.

-Minst x (2) av de typiska epifytiska mossarterna (fällmossa, guldlockmossa, platt fjädermossa och porellor) ska förekomma i minst x (50) % av provytorna.

-Minst x (?) av de typiska kärlväxterna ska förekomma i minst x (?) % av provytorna.

<i>Negativ påverkan:</i>	Se beskrivningen av hotbild för hela Natura 2000-området.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se beskrivningen av bevarandeåtgärder för hela Natura 2000-området.
<i>Bevarandestatus:</i>	Skrivs när baskarteringen genomförts.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

9160 Näringsrik ek eller ek- avenbokskog

<i>Beskrivning:</i>	Naturtypen omfattar ekskogar och ek-avenbokskogar på torra till fuktiga, ofta mullrika, jordar. Jordmånen kan bestå av såväl lera och silt som grövre, silikatrika jordarter. Skogarna växer ofta i sänkor, dalbottnar eller nära vattendrag. Inslag av andra lövträd och hassel kan förekomma. Fältskiktet är örtrikt med riklig vårblooming och bottenkiktet utgörs av ett glest mosstäckle eller saknas helt. I Lysegården förekommer 3,2 hektar näringsrik ekskog med inslag av hassel och lind, i syd- och sydosluttningar i områdets norra del. Terrängen är starkt kuperad och delvis blockrik. Ytor med sippervatten förekommer och det finns gott om död ved, både som liggande och stående döda träd. Här växer två starkt sydliga, värmekrävande och rödlistade svampar: cinnobermussling <i>Crepidotus cinnabarina</i> (VU=sårbar) och orangebrun giftspindling <i>Cortinarius orellanus</i> (NT=missgynnad). Området är en av hittills endast fyra kända lokaler för cinnobermussling i Sverige. Här finns också den rödlistade laven mussellav <i>Normandina pulchella</i> (NT) samt flera andra skyddsvärda arter av främst mossor och lavar. Förutsättningar för att naturtypen ska ha gynnsam bevarandestatus är främst: Kontinuitet av ek (och andra trädslag) i varierande åldrar Förekomst av substrat och strukturer, viktiga för epifytiska kryptogamer, insekter och landmollusker. Exempel på sådana substrat är gamla och grova träd, hålträd samt död ved i olika nedbrytningsstadier, bland annat i form av grenar, torrträd och lågor Naturlig dynamik med störningar som ras, stormfällning och insektsangrepp Livskraftiga bestånd av typiska arter för naturtypen Naturtypen är känslig för: Avbrott i trädkontinuiteten Minskad åldersspridning i trädskiktet Minskad förekomst av gamla och grova träd, hålträd och död ved i skilda dimensioner och nedbrytningsstadier Konkurrens från gran och främmande trädslag som sykomorlönn Luftföroreningar Förändrad hydrologi Habitatförlust

---

<i>Bevarandemål:</i>	Areal -Arealen näringsrik ekskog ska vara minst 3,2 ha. Struktur och funktion -På minst x (90) % av arealen ska andelen ek i trädsiktet utgöra minst x (65) % i alla skikt och finnas i minst två skikt, där den undre skikthöjden är högst 1/2 av den övre. -Föryngring av ek i trädsiktet ska nås i minst x (90) % av området. -Det ska finnas minst 15 grova träd (diameter > 70 cm) per hektar. -Gran högre än x (5) meter får inte finnas i beståndet. Detsamma gäller för trädslag av utländskt ursprung som t.ex. sykomorlönn och ädelgranar. -Det ska finnas minst 30 lågor och/eller stående döda träd (diameter > 30 cm) per ha. Typiska arter -Minst x(?) av de typiska vedsvampsarterna ska förekomma i minst x (?) % av provytorna. -Minst x (3) av de typiska epifytiska lav- och mossarterna (lunglav, västlig njurlav, mussellav, grynlav, korallblylav, fällmossa, platt fjädermossa och grov fjädermossa) ska förekomma i minst x (50) % av provytorna. -Minst x (?) av de typiska kärlväxterna ska förekomma i minst x (?) % av provytorna.
<i>Negativ påverkan:</i>	Se beskrivningen av negativ påverkan för hela Natura 2000-området.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se beskrivningen av bevarandeåtgärder för hela Natura 2000-området.
<i>Bevarandestatus:</i>	Skrivs när baskarteringen genomförts.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.
